

***15. mednarodni simpozij šolskih muzejev in
šolsko-zgodovinskih zbirk, Ljubljana 2013
Povezovanje v šolstvu: učiteljstvo in njihova društva
kot spodbujevalci pedagoškega razvoja (zgodovinski
in muzejski pogledi)***

*15th International Symposium on School Life and School History
Museums & Collections, Ljubljana 2013 / Creating links in
education. Teacher's and their associations as promoters of pedagogic
development (historical and museum aspects)*

*15. Internationales Symposium der Schulmuseen und
Schulgeschichtlichen Sammlungen, Ljubljana 2013 / Vernetzung
im Bereich Bildung. Der Einfluss von Lehrpersonen und deren
Berufsorganisationen auf die Entwicklung der Schule und des
Bildungswesens (historische und museologische Aspekte)*

V mesecu juniju, natančneje med 26. in 29. junijem 2013, je v Ljubljani potekal 15. mednarodni simpozij šolskih muzejev in šolsko-zgodovinskih zbirk. Začetek tradicionalnih bienalnih strokovnih srečanj sega v leto 1984. Prvo srečanje je potekalo v Avstriji (Michelstetten) na pobudo Rudolfa Lukschanderla, ki smo se ga spomnili tudi v Ljubljani ob 30-letnici simpozijev. Iz Avstrije se je leta 1986 simpozij selil na Madžarsko (Debrecen), zatem v Nemčijo (1988, Erlangen/Nürnberg in Sulzbach/Rosenberg), dve leti kasneje na Nizozemsko (1990, Rotterdam).

Leta 1993 (Aurich) in 1995 (Rostock in Göltenitz) je simpozij šolskih muzejev potekal v Nemčiji, nato pa pot nadaljeval v Veliko Britanijo (1997, Leeds). Dve leti kasneje so se udeleženci simpozija vnovič srečali v Nemčiji (1999, Friedrichshafen/Bodensee), od koder jih je leta 2001 pot zanesla v Avstrijo (2001, Bad Leonfelden). Leta 2003 je srečanje še petič potekalo v Nemčiji (Bremen), zatem pa se je selilo iz Švice (2005, Ittingen) na Norveško (2007, Bergen), v Francijo (2009, Rouen) in leta 2011 v Italijo (Brixen/Bressanone). Po tem, ko so simpozij in z njim seveda tudi njegovi udeleženci prepotovali precejšen del Evrope, so v letošnjem letu dobili priložnost spoznati še Slovenijo.

Velika dvorana Srednje zdravstvene šole v Ljubljani. Trenutki pred začetkom 15. simpozija, 26. 6. 2013. (Foto M. Javoršek)

Predavatelja, moderator in udeleženci zasedanja paralelne sekcije 4 B »muzeji« na 15. mednarodnem simpoziju šolskih muzejev v Ljubljani, 2013. (Foto M. Javoršek)

Simpozij je potekal z delovno vneto. Velika predavalnica v Srednji zdravstveni šoli v Ljubljani. (Foto B. Šuštar)

Šolski muzeji povezujejo!

Vse od leta 1988 na omenjenih srečanjih redno sodelujejo predstavniki Slovenskega šolskega muzeja, ki o tem redno poročajo v reviji Šolska kronika. Tokrat pa niso bili le aktivni udeleženci, temveč jim je bila zaupana tudi naloga organizatorja. Tako je torej 15. mednarodni simpozij šolskih muzejev in šolsko-zgodovinskih zbirk pripravil Slovenski šolski muzej v sodelovanju z Zvezo zgodovinskih društev Slovenije (ZZDS), ki je poskrbela za organizacijski okvir in nosila odgovornost za simpozij ter z ICOM-om Slovenija, ki je podprl tudi pozdravni sprejem. Vlogo koordinatorja projekta je prevzel muzejski svétnik v Slovenskem šolskem muzeju, dr. Branko Šuštar, ki je pri tem delu sodeloval z mednarodnim odborom simpozija domačih in tujih strokovnjakov in posebej s strokovno tajnico simpozija. V tej vlogi je Maja Hakl preko e-pošte poskrbela za obvestila in obsežno korespondenco z udeleženci simpozija ter tudi sicer podpirala potek simpozija. Mednarodno skupnost šolskih muzejev in raziskovalcev zgodovine šolstva in pedagogike po svetu smo vabili po e-pošti in s spletno objavo povabila za sodelovanje (Call for papers) v mednarodni angleščini in še enem germanskem, romanskem in slovanskem jeziku (v nemščini, španščini in slovenščini). Zanimirani so lahko sledili tej spletni strani (to v sodelovanju s koordinatorjem simpozija urejuje Ksenija Guzej), ki smo jo dopolnjevali in omogoča še danes pregled vsebine in poteka simpozija: <http://www.ssolski-muzej.si/slo/symposium2013.php>

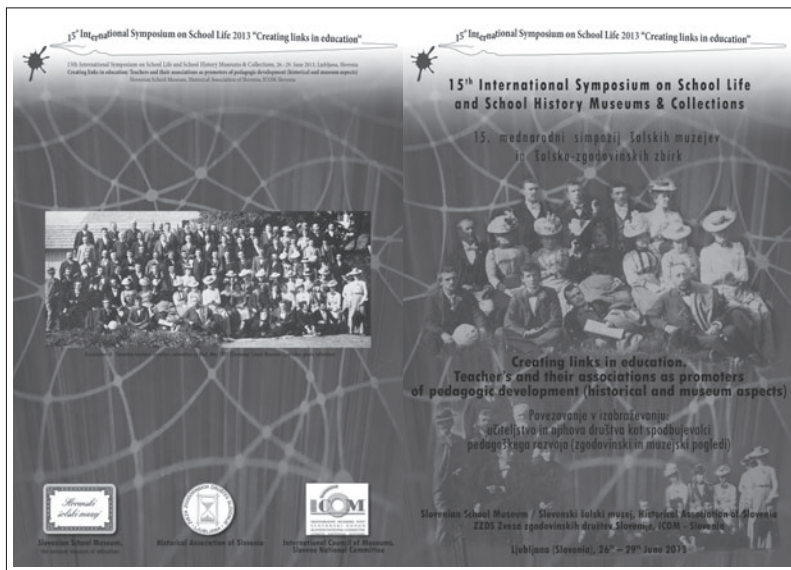
Osrednja tema simpozija je bila tokrat »Povezovanje v šolstvu: učiteljstvo in njihova društva kot spodbujevalci pedagoškega razvoja (zgodovinski in muzejski po-

Prvi dan 15. simpozija smo sklenili ob slavnostni torti za 30 let simpozijev šolskih muzejev in ob 115-letnici SŠM. (Foto M. Javoršek)

15. simpozij šolskih muzejev je potekal od 26. do 29. 6. 2013 v prostorih Srednje zdravstvene šole v Ljubljani. (Foto B. Šuštar)

Ob 15. simpoziju šolskih muzejev je izšel plakat in angleški zbornik mednarodnega simpozija s pozdravno besedo, programom, dvojezičnimi povzetki prispevkov ter informacijami o razstavah - Platnice zbornika s fotografijo skupščine Zaveze slovenskih učiteljskih društev na Bledu 1901 (oblikovanje J. Mlakar).

gledi)« – »Creating links in education. Teacher's and their associations as promoters of pedagogic development (historical and museum aspects)«. Z naklonjenostjo vodstva šole je srečanje potekalo v modernih prostorih Srednje zdravstvene šole Ljubljana s katero Slovenski šolski muzej pri predstavitvi razvoja zdravstvenega šolstva sodeluje že desetletja. Namen 15. mednarodnega srečanja šolskih muzejev je bil raziskati, predstaviti in primerjati poklicno vlogo učiteljic in učiteljev pri razvoju šolstva in pedagogike, kot tudi učiteljskih društev, ki so povezovala učiteljstvo ter s pedagoškim in učiteljskim tiskom sooblikovala razvoj šolstva.

Uvodni del simpozija se je pričel 26. junija v popoldanskih urah. Udeležence so poleg dr. Branka Šuštarja v imenu organizatorjev (odbor simpozija, ZZDS Zveza zgodovinskih društev Slovenije) med drugim nagovorili ter jim izrekli prisrčno dobrodošlico še državni sekretar Aljuš Pertinač z Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport RS, ravnateljica zdravstvene šole Marija Verbič, direktor SŠM mag. Stane Okoliš ter predstavnica slovenskega odbora ICOM Irena Marušič iz TMS. Organizacijski odbor je poskrbel, da se je kakšna pozdravna misel mednarodni publikli slišala ne le v angleščini kot delovnem jeziku temveč tudi v nemščini, španščini in slovenščini. Za prijetno vzdušje je z glasbeno popestritvijo poskrbela skupina Muzealije, ki se je predstavila s tremi pesmimi: Tri planike, O Vrba, Stoji učilna zidana. Temu so sledile že prve predstavitve prispevkov. Prvi dan simpozija se je zaključil v poznih večernih urah ob kosu torte, ki je s šolsko-zgodovinskimi motivi ob tej priložnosti hkrati zaznamovala kar dva

Predavanja na 15. simpoziju šolskih muzejev 2013 v Ljubljani.

(Foto B. Šuštar in M. Javoršek)

zelo pomembna dogodka, in sicer 15. mednarodni simpozij v tridesetih letih takšnega povezovanja šolskih muzejev 1984–2013 ter 115-letnico Slovenskega šolskega muzeja.

15 simpozijev šolskih muzejev v tridesetih letih 1984–2013. Simpozij je bil zares mednaroden, kajti skupaj se ga je udeležilo 115 posameznikov iz kar 25 držav (največ iz Nemčije in Italije, zastopane pa so bile tudi Češka, Danska, Španija, Srbija, Slovaška, Japonska, Švedska, Hrvaška, Portugalska, Estonija, Grčija, Turčija, Švica, Finska, Madžarska, Bosna in Hercegovina, Brazilija, Nigerija, Nizozemska, Francija, Norveška, Latvija in ne nazadnje Slovenija). Delovni jezik konference, ki je potekala na plenarnih zasedanjih ter zaradi precejšnjega števila udeležencev še v paralelnih sekcijah, je bila angleščina. Pri vodenju sekcij so se kot moderatorji izmenjevale kolegice in kolegi iz programskega odbora pa tudi sodelavci iz različnih držav in tako prispevali k mednarodnemu sodelovanju. Ker pa je simpozij poudarjal tudi pomembnost materneje jezika, je bila organizirana še t. i. babilonska sekcija, v kateri so bili avtorji združeni glede na jezikovne podobnosti (romanska, germanska in slovanska skupina) ter imeli tako možnost predstaviti prispevek v materinščini.

Del simpozija je bila tudi tradicionalna priložnostna razstavna predstavitev delovanja različnih šolskih muzejev, njihovih razstav in publikacij. Med razstavljalci lahko posebej omenimo npr. latvijske kolege iz Šolskega muzeja iz Rige. Po drugi strani pa

Predavatelji na 15. simpoziju šolskih muzejev so obravnavali dve temi: učitelje in njihova društva ter šolske muzeje. Z leve od zg.: Antonis Hourdakis, Rosella Andreassi, Edvard Protner, Jan Šimek, András Németh, Verena Perko. (Foto B. Šuštar in M. Javoršek)

je Slovenski šolski muzej opozoril tudi na eno svojih minulih razstav, ki jo je na temo 'Zgodbe šolskih zvezkov' pripravil 2011/12 z mednarodnim sodelovanjem ter na del razstave o zdravstvenem šolstvu, ki je že desetletje postavljena v prostorih šole, ki nas je gostila. Na te in na druge razstave Slovenskega šolskega muzeja, ki so bile tedaj na ogled, je udeležence simpozija opozorila tudi knjiga povzetkov.

O učiteljstvu, njihovih društvih in šolskih muzejih. Tematika simpozija je bila razdeljena na dva sklopa – v prvem je bil obravnavan pomen učiteljstva in učiteljskih društev, medtem ko je bila v drugem sklopu predstavljena dejavnost šolskih/pedagoških muzejev. Vsak prispevek je predstavil nekaj novega, predvsem pa so raznovrstne teme ponujale možnost za številne tako evropske kot mednarodne primerjave. Med predstavitvami delovanja šolskih/pedagoških muzejev so nastopili kolegi iz Italije (npr. Molise, Firenze, Torino, Padova), Grčije, Francije, Srbije, Estonije, švedske Uppsale, Portugalske in Španije pa tudi iz Turčije in Nigerije, da jih omenimo le nekaj. Zagotovo so med muzeji veliko pozornosti pritegnili Nizozemci in Avstralci. Prvi pripravljajo v Dordrechtu nov nacionalni šolski muzej, ki bo – osredotočen na obiskovalce – predstavlj

Nekaj predavateljev 15. simpozija šolskih muzejev v Ljubljani 2013. Z leve od zg.: Lea Leppik, Alberto Barausse, Junzo Inokuchi, Patrizia Zamperlin, Marjetka Balkovec Debevec, Ljiljana Stankov in Maja Nikolova. (Foto B. Šuštar in M. Javoršek)

preteklost, sodobnost in prihodnost na področju izobraževanja, drugi (Sovereign Hill Schools, Ballarat, Vic.) pa so pod vodstvom Michaela Warda v starih učiteljskih oblekah in ob spremljavi videoposnetka predstavili svojo »muzejsko šolo v kostumih« - prikazali so kako je potekal pouk v času zlate mrzlice v 19. stoletju – ter s tem naredili tudi impresivni uvod v 16. mednarodni simpozij, ki bo leta 2015 potekal ravno v Avstraliji.

Nekako polovica prispevkov se je dotaknila tematike pomena učiteljstva in razvoja učiteljskih društev, ki so jih predstavili šolski muzealci, raziskovalci in univ. profesorji iz vrste sodelujočih držav, njihovih muzejev, inštitutov in univerz. Zanimive so bile obravnave učiteljev in učiteljskega poklica (npr. predstavitev učiteljskih karikatur dr. W. Müller), učiteljskih poklicnih organizacij v posameznih deželah, posebej pa obravnave posameznih vidikov delovanja učiteljskih društev (mdr. ustanavljanje šolskih muzejev). Nekatere predstavitve so povezale muzejsko in zgodovinsko temo s predstavitvijo zgodovine šolstva v njihovih pedagoških in drugih muzejih. Trije prispevki pa so govorili o učiteljicah in njihovih društvih (v Sloveniji, Srbiji in na Finskem). Nekaj besed je bilo namenjenih tudi projektu povezovanja šolskih muzejev INOS – International Network on School-Heritage (<http://inos-world.org/>).

Okrogla miza o povezovanju na področju kulturne dediščine šolstva - INOS (z leve: Dominik Joos, Amriswill; Elke Urban, Leipzig; Mathias Rösch, Nürnberg; Ulla Nitsch, Bremen; Tijs van Ruiten, Dordrecht; Walter Müller, Würzburg). (Foto B. Šuštar)

Slovenski prispevki na simpoziju. Glede na to, da je simpozij potekal v Ljubljani, se je tokrat ponudila priložnost, da se srečanja s prispevkom udeleži tudi več slovenskih predstavnikov. Skupaj jih je bilo enajst. Ddr. Verena Perko (Univerza v Ljubljani, Gorenjski muzej Kranj) je predstavila razvoj slovenskih muzejev, Vladimir Tkalec (Koordinacija sindikatov javnega sektorja) je spregovoril o pomenu šolskega sindikata SVIZ-a kot povezovalca in spodbujevalca pedagoškega razvoja, medtem ko je Tina Palaić (Ljubljana) poslušalce popeljala v oddaljeno Indonezijo ter jim predstavila nastanek in delovanje prvega nacionalnega šolskega muzeja v Indoneziji v mestu Yogyakarta – Museum Pendidikan Indonesia.

Mag. Andreja Rihter (Forum slovanskih kultur) se je poglobila v državljansko vzgojo in zgodovino v šolskih učnih programih, dr. Breda Čebulj Sajko (ZRC SAZU) je predstavila slovenske učitelje v Avstraliji kot vez med dvema domovinama, Martina Škrabec (tudi naša pomembna organizacijska sodelavka na Srednji zdravstveni šoli Ljubljana) je obravnavala delovanje medicinskih sester v šolstvu, Tea Anžur (Arhiv-muzej Univerze v Ljubljani) je spregovorila o društvu univerzitetnih profesorjev v Ljubljani, medtem ko je dr. Edvard Protner (Univerza v Mariboru) predstavil delo tudi pri nas dejavnega češkega pedagoga Gustava Adolfa Lindnerja ter Društvo za znanstveno pedagogiko.

Med predavatelji so bili tudi trije predstavniki Slovenskega šolskega muzeja. Dr. Branko Šuštar je prikazal poklicno povezovanje učiteljstva v večnacionalnih državah

*Udeleženci 15. simpozija pred Magistratom v Ljubljani, 27. 6. 2013.
(Foto M. Javoršek)*

Udeleženci simpozija pri učni uri v Slovenskem šolskem muzeju. (Foto M. Javoršek)

Avstralski kolegi so se predstavili v vlogi učiteljev iz 19. stol. in povabili na 16. simpozij šolskih muzejev v Ballarat na jug Avstralije marca 2015. (Foto B. Šuštar)

na primeru Slovencev v Avstro-Ogrski, mag. Marjetka Balkovec Debevec je na podlagi letnih poročil šol predstavila povezovanje učiteljstva s šolskim okoljem, Mateja Ribarič pa je opozorila na društveno povezovanje učiteljic kot del ženskega gibanja na Slovenskem. Prvič v zgodovini teh simpozijev pa je omogočena tudi mednarodna dostopnost predavanj in dela diskusij s simpozija. Ljubljanski simpozij lahko po uredniškem urejanju dr. Jurija Hadalina spremljamo na spletnem portalu Sistory, za katerega skrbi naš Inštitut za novejšo zgodovino (<http://sistory.si/publikacije/?menu=594>).

Srečanja z zgodovino v Ljubljani, Kamniku in na Bledu. Simpozij je bil vsekakor uspešen in produktiven, hkrati pa so imeli udeleženci priložnost поблиže spoznati tudi čare Ljubljane in Slovenije nasploh. Tako so se udeležili sprejema na Magistratu, spoznali Ljubljanski grad ter občudovali razgled z grajskega stolpa, okusili slovensko kuhinjo, izkusili čar plovbe po Ljubljanici, obiskali pa so tudi Slovenski šolski muzej, kjer so poleg ogleda stalne in občasnih razstav sedli za šolske klopi ter se učili pod budnim očesom gospoda učenika. Gotovo je udeležencem ostala učna ura iz preteklosti zabeležena kot lep spomin na simpozij.

Zadnji dan simpozija (29. junija) je potekala daljša strokovna ekskurzija, ki je udeležence popeljala najprej v Kamnik, kjer so si v Medobčinskem muzeju ogledali njihovo nagrajeno stalno razstavo ter uspešno gostujočo razstavo »Kaj naj oblečem za v šolo?«, s katero se tam predstavlja Slovenski šolski muzej. Naprej jih je pot vodila na Bled, kjer jih je na gradu sprejel blejski župan Janez Fajfar v historični opravi in z navdušujočim nagovorom o slovenski zgodovini. Posebej je bil vesel gostov iz Brixna s katerim ima Bled tradicionalne povezave. Po ogledu gradu so se udeleženci posladkali še z znamenito blejsko »kremšnito«, za tem pa je počasi nastopil že čas, ko so si segli v roko in rekli nasvidenje čez dve leti v Avstraliji.

*Na ogledu razstave "Kaj naj oblečem za v šolo?" v muzeju v Kamniku, 29. 6. 2013.
(Foto B. Šuštar)*

Ob simpoziju je sicer izšla na več kot 100 straneh tudi knjiga povzetkov,¹ ki vsebuje 68 prijavljenih prispevkov, ki jih je pripravilo skupaj 78 avtorjev iz kar 29 držav. Posebnost tokratne knjige povzetkov je poudarek na materinščini. Tako je prav vsak povzetek objavljen ne le v angleščini, temveč tudi v maternem jeziku posameznega avtorja, s čimer se opozarja na pomen materinščine v izobraževanju kot tudi na enakopravnost jezikov. Kot zanimivost lahko tukaj opozorimo npr. na povzetek dr. Vicente Peña Saavedre, ki je objavljen v angleščini, španščini ter galicijsčini ali pa dva, ki sta ju prispevala kolega z Univerze v San Sebastinu: povzetek je tudi v baskovščini. Ravno tako je zanimiv povzetek dr. Junza Inokuchija, zapisan v japonski pisavi, kot tudi povzetki prispevkov grških udeležencev zapisani v grški abecedi.

K simpoziju so veliko prispevali predavatelji in moderatorji sekcij, člani mednarodnega znanstvenega in programskega odbora in drugi sodelavci. Potek simpozija so poleg treh organizatorjev (ZZDS, SŠM in ICOM Slovenija) na različne načine naklonjeno podprli tudi Sindikat vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture SVIZ, Mesto Ljubljana, Forum slovanskih kultur, Občina Bled ter ministrstvo pristojno za šolstvo, nekaj ustanov s področja šolstva in tudi kolegi iz muzejskih, arhivskih in raziskovalnih ustanov, ki smo se jim zahvalili tudi v publikaciji konference. V načrtu je še izid zbor-

1 Knjiga povzetkov je dostopna na spletni strani Slovenskega šolskega muzeja:
<http://www.ssolski-muzej.si/files/datoteke/symposiumbook2013.pdf>.
Ravno tako je objavljen tudi program simpozija:
<http://www.ssolski-muzej.si/files/datoteke/programme15thsymp2013-ljubljana.pdf>.

Na blejskem gradu je udeležence simpozija sprejel župan Janez Fajfar z zavzeto predstavitvijo zgodovine Bleda in vse Slovenije. (Foto M. Javoršek)

nika, v katerem bodo zbrani znanstveni rezultati simpozija in s katerim se bo simpozij zares zaključil v celoto.

Maja Hakl, Branko Šuštar

Summary

15th International Symposium on School Life and School History Museums & Collections

»Creating links in education. Teacher's and their associations as promoters of pedagogic development (historical and museum aspects)«

This traditional biennial symposium of school / pedagogical museums and historians of education was organised by Historical Association of Slovenia, Slovenian School Museum, and ICOM – Slovenia (coordination dr. Branko Šuštar; secretary of comittee Maja Hakl) in cooperation with members of international and local committee. The event was held at the Secondary School of Nursing in Ljubljana and attracted around 115 delegates, with 68 papers (written by 78 authors from 29 countries and published in the book of abstracts in English and in mother tongue of presenter) – the majority of them were presented in 18 common and parallel sessions in a thematic series of teachers and their associations and development of school/educational museums. Working language of the symposium was English with the exception of some Slavic, Germanic and Romanic »Babel sessions« in which the presenters had the opportunity to present the paper in their mother tongue. At the beginning of the 15th Symposium there were some greeting words in German in memorie of the first Symposium which was organised by Mr. Rudolf Lukschanderl in Michelstetten (Austria) in 1984. The international audience was also greeted in Spanish and Slovenian language. Memorable parts of the opening ceremony were

the music introduction by 'Muzealije' group and the jubilee cake ornamented with educational symbols - for 15 symposia in this 30 years.

The aim of the symposium was to explore and present the professional historical contribution of male and women teachers and particularly their associations which had a significant influence on the development of teacher education and helped through teaching and educational publications to shape the development of education. Thematical highlights included interesting lectures and presentations by university teachers, institute researchers and members of school / pedagogical museums. All presentations are also available on web! (<http://sistory.si/publikacije/?menu=594>) Highlights of the social programme included a symposium dinner in the historic restaurant at the Ljubljana Castle, a visit to the City Hall with reception given by the Mayor of the City of Ljubljana, a visit to the Slovenian School Museum, a tour on the river Ljubljanica and, on the last day, an Excursion to Kamnik Museum, Šmarjetna Hill near Kranj and a visit to Bled, where the participants were able to visit the castle and enjoy the view of the Lake.

The 115 symposium delegates came from 25 countries and four continents. The largest groups were from Italy and Slovenia. Some participants were also from Germany, Serbia, Croatia, Slovakia, Switzerland, Latvia, Estonia, Spain, Portugal, the Netherlands and Greece, while smaller numbers attended from Finland, Norway, Sweden, Denmark, France, Czech Republic, Hungary, Turkey, Japan, Nigeria, Brasil. A noticeable number of participants came also from Australia (Sovereign Hill Schools, Ballarat Vic.), the host of the next 16th symposium in 2015. <http://www.sovereignhill.com.au/costumed-school/>

Part of the discussion of the international family of school / educational museums was dedicated to invite the participants to join the INOS (International Network of School Heritage): The network will promote the history of education and the value of school history collections for the general public and towards national cultural, educational and governmental institutions. INOS <http://inos-world.org/>

We are particularly grateful to all the contributors, moderators and participants of this event for making it very informative and also very enjoyable! It is planned to publish a selection of the papers delivered at the symposium in Ljubljana as an edited book or/and a special issue of scientific journal. <http://www.ssolski-muzej.si/slo/symposium2013.php>

(Prepared by Maja Hakl)

*Z diskusije na paralelni sekciji 15. simpozija. Razpravlja Moses Sunday
Jayeola-Omoyeni iz Nigerije. (Foto M. Javoršek)*